

NVE

nve@nve.no

Høringsuttalelse til konsesjons- og tilleggssøknad vedrørende Samordnet nettilknytning av fire vindkraftverk sør for Roan av 12.mars 2008 og 12.august 2009

Søknadene gjelder mulige traséer for den samordnede nettilknytningen for de planlagte vindkraftverkene på Harbaksfjellet, Kvenndalsfjellet, Storheia og i Roan i Åfjord og Roan kommuner, Sør-Trøndelag. Bak søknadene står selskapene Sarepta Energi AS, Statkraft Development AS og TrønderEnergi Nett AS.

Det foreligger fagrapporter og konsekvensutredninger for naturmiljø og biologisk mangfold, kulturminner og kulturmiljø, landbruk og annen arealbruk, friluftsliv og reiseliv, landskap samt elektromagnetiske felt og helse.

Med bakgrunn i konsesjons- og tilleggssøknadene og tilhørende faglige utredninger vil det i det følgende bli gitt en generell uttalelse til saken. Klassisk natur- og miljøvern og friluftslivinteresser vil stå i fokus.

Vindkraft og naturvern

Norges Naturvernforbund er i prinsippet positivt innstilt til satsning på fornybar energi, men vi er også svært oppmerksomme på de mange konflikter som følger med et slikt fokus. Det er en sjeldenhet at vindparker og ledningstraséer unngår å komme i berøring med meget grunnleggende spørsmål om naturverdier og natur- og kulturarv. Frontene har en tendens til å bli sterke motpoler og dette har bl.a. kommet til uttrykk gjennom mange menneskers engasjement i motstanden mot de enorme vindkraftinteressene langs Norges kyster, lokalt såvel som regionalt og nasjonalt. Disse sammenslutninger representerer jevnt over standpunkt som Naturvernforbundet håper det blir tatt hensyn til. Vi ser potensialet i satsningen på fornybare energikilder, - som vindkraft, - hovedsakelig på bakgrunn av en overordnet betingelse: Klimavennlig energi må erstatte klimafiendtlige energikilder som kull og olje. Fornybar energi kan bare bli klimavennlig om den *direkte erstatter* disse. I dagens energiverden kommer svært mye av fornybar energi bare som tillegg til annen energi.

Et sted må denne omtalte erstatningen begynne og NNV ser prinsipielt på energieffektivisering og –sparing samt reovering av eldre vasskraftverk på landsbasis som vesentlige løsninger i denne samfunnsdebatten. På dette viset kan fortidens negative naturinngrep ”legitimeres” med basis i samtiden energibehov.

Konkret om saken: Samordnet nettilknytning av fire vindkraftverk

Sett i forhold til den overgripende og generaliserte energifilosofien beskrevet ovenfor, representerer de aktuelle søknader og utbyggingsplaner i kommunene Roan og Åfjord både

fordeler og bakdeler. Et aspekt som på lengre sikt styrker de involverte selskapenes felles sak er Statkraft Development AS' målsetning: "Satsingen på vindkraft er et ledd i realiseringen av selskapets visjon om å være ledende i Europa innen miljøvennlig energi.". Det er fra vår side også gledelig å se at det parallelt med utarbeidelsen av konsekvensutredninger har vært ført en dialog med kommuner og lokalbefolkning. Dette er en vesentlig kvalitetssikring. I konsesjonssøknaden fremheves det at tiltakshaverne har tatt stilling til en rekke avbøtende tiltak slik disse har blitt utformet og foreslått av ulike fagutredere. Også dette vitner om et ansvarlig og løsningsorientert forarbeid.

Per dags dato er det kun gitt konsesjon for Harbaksfjellet vindpark, mens vindkraftplanene for Kvenndalsfjellet, Storheia og Roan ikke har fått klarsignal. Sakens kjerne, - en samordnet nettilknytning for tilsammen fire vindparker, - forutsetter altså at det blir gitt konsesjon for utbygging i de tre øvrige utmarksområdene. Samordningsprosjektet som helhet står og faller på fremtidige avgjørelser om realisering av vindparker i distriktet. I konsesjonssøknadens sammendrag gis det klart uttrykk for at de involverte selskaper tar høyde for alternative utfall.

I de følgende kommentarer tas det stilling til en hypotetisk situasjon der også de resterende prosjekt gis konsesjoner og en samordnet nettilknytning blir foretrukket. Vil en slik situasjon gjøre seg gjeldende, stiller vi oss bak et av tiltakshavernes kronargument for en samkjøring av nettlinjler: "Løsningene søker å dekke behovet for kraftoverføring med minst mulig bygging av nye kraftlinjer.". Det er klart at dette sikrer en større miljømessig gevinst for landskapet enn andre mulige trasé-scenarier.

Naturvernforbundet favner en rekke aspekter ved natur- og miljø, ikke minst landskapspersepsjon og interesser knyttet til tradisjonelt friluftsliv og bærekraftige utmarksnæringer. Vi representerer et holistisk perspektiv der et balansert forhold mellom menneske, natur og landskap er elementært. I sin landskapsutredning fremholder Inter Pares at det aktuelle landskapet jevnt over tilhører regionene 15 og 25, at landskapet har mange fine innslag, men generelt oppfyller kriteriene for "middels verdi". Derimot utpekes områdene Mørrifjorden og Mørrivatnet samt Hofstaddalen og Branstadfjorden, henholdsvis Åfjord kommune og Roan kommune, som særlig verdifulle. Selv om slike semiobjektive vurderinger av landskapsverdi og -opplevelse strengt tatt ikke representerer enhvers oppfatning og vanskelig kan sammenholdes med en skala, ber vi om at det blir tatt ekstra hensyn til de benevnte områder for å ivareta de visuelle kvalitetene som i skrivende stund ligger der. Sett under ett er alle nye stående linjetraséer i norske landskap negative faktorer for persepsjon.

NIKU vurderer risikoen for at mastepunkter direkte kan skade kulturminner og -miljøer som begrenset. Dette synes vi er positivt. Den visuelle effekten av kraftlinjene i landskapet er også i denne sammenheng en nærværende negativ konsekvens som vil kunne forringe seter- og gardsmiljø hvis man ser slike kulturhistoriske manifestasjoner i et utvidet landskaps- og miljøperspektiv.

Med hensyn til naturmiljø og biologisk mangfold informerer ASK Rådgivning AS om 15 registrerte naturtyper som berøres av de utredede tiltak. Hele 10 lokaliteter i influensområdet består av kystgranskog eller boreal regnskog. De omsøkte inngrep berører flere av disse skogsmiljøene som Naturvernforbundet anser som nasjonalt og internasjonalt verneverdige forekomster. Det er for tiden sterkt fokus på forvaltningen av denne svært begrensede og generelt forringede naturtype, - et fokus både tiltakshavere og relevante høringsinstanser må ta til etterretning. Med traséene følger et nødvendig krav om ryddegate samt 100 m.

bufferzone. En hjertesak for Naturvernforbundets skogutvalg er det overordnede hensynet til det naturlige skogdekket i Norge, uavhengig av skogsmiljøenes sammensetning og biodiversitet. Dette er en vesentlig faktor som direkte trues av den typen inngrep de aktuelle søknader representerer. Naturvernforbundet er samtidig kritisk til skjøtselen av kraftgater og anbefaler eventuelt ikke bruk av ulike former for kjemiske sprøytemidler i forbindelse med slikt vedlikeholdsarbeid, om det skulle bli aktuelt. I etterkant av opprettelsen av Tostenelva naturreservat i Roan kommune (fastsatt ved kongelig resolusjon 19.12.08) har tiltakshaverne i sin tilleggsøknad fulgt NVEs krav om tilleggsutredninger for en annen mulig trasé som ikke direkte forhindrer det aktuelle verneformålet. To nye alternativ er fremarbeidet fra tiltakshavers hold, men til tross for den tydelige viljen til en løsning kan vi ikke se at områdets naturverdier i mindre grad berøres. Naturreservater representerer oftest kompromiss om minst mulig båndlegging av arealer og gir sjelden uttrykk for de reelle naturverdier i et visst område. Frivillig vern av skog, som i tilfellet Tostenelva naturreservat, er i prinsippet et positivt naturverntiltak, men kan også ha uheldige konsekvenser for randområder. Det er i våre øyne vesentlig at det aktuelle verneområdet ikke fremtrer som en øy i landskapet, men som en ressurs i forvaltningen av de tilgrensende økosystemer. NVEs krav om vurdering av indirekte virkninger for Rundfjella naturreservat er også ivare tatt og konklusjonen blir: ”Effektvurderingen på intet negativt omfang opprettholdes.”. Dette forutsetter at både direkte og indirekte virkninger beviselig ikke vil gjøre seg gjeldende m.h.t. reservatets og randområdenes verdier. All tvil skal komme naturen til gode.

Den engasjerte fagekspertise har kommet frem til at konfliktene med områdenes ornitologi er betydelige og dette er et faktum vi oppfatter som fullstendig uforenlig med planens miljøfokus. Vi kjenner allerede de negative ringvirkninger i fuglefaunaen i etterkant av tilsvarende inngrep flere steder i landet. Hensynet til fuglelivet må derfor veie meget tungt i de kommende avgjørelser. Dyre- og fugleliv er økologisk sett uløselig knyttet til de naturlige forutsetninger i landskapet; utilsiktet negativ påvirkning i ett ledd kan få uante konsekvenser i andre. Særlig er det i de konkrete tilfellene fare for høy mortalitet pga. den velkjente problematikken knyttet til kollisjoner med kraftlinjer, hvilket kan gjøre kraftige innhogg i f.eks. hønefuglbestander. Spill- og leikplasser for storfugl har iløpet av etterkrigstiden blitt kraftig redusert og sågar destruert av skogsdrift med åpen avvirkningsmetode. Ethvert habitat av kjent eller sannsynlig verdi for storfuglbestanden må derfor holdes tilbake.

Forekomster av flere rødlistede arter innenfor både botanikk og ornitologi, samt en mer begrenset eller sjelden tilstedeværelse av store rovdyr som bjørn og gaupe, gjør det svært vesentlig å iaktta de aktuelle landskaper under ett. Det er en knapphet på såkalte INON-områder i Norge som ikke har paralleller i historien. Slike fragmentariske ”villmarker” har uvurderlig verdi for både mennesket og dyre-, fugle- og planteliv. Naturreservat er betegnelsen på Norges strengeste verneform. Når et reservat er opprettet bør retningslinjene for inngrep også i områdene omkring overholdes, medregnet det visuelle inntrykket i omgivelsene. Naturvernforbundet understreker også at ymse naturregistreringer umulig kan fremskaffe kunnskap om enhver artsforekomst i et gitt terreng. Et utvalg av berørte arter vil derfor sjelden være komplett representativt for det biologiske mangfoldet knyttet til en mindre lokalitet eller et større naturområde.

ASK Rådgivning AS står også bak konsekvensutredningen for friluftsliv og reiseliv. De faglige vurderinger oppsummeres således: ”Landskapet har villmarkspreget og er lite berørt av inngrep. Områdene brukes av lokalbefolkningen og noen turister til turgåing, høstingsaktiviteter, båtliv og bading, men er foreløpig ikke preget av stor trafikk. Undersøkelsesområdet og influensområdenes verdier varierer fra liten til middels/stor.

Områdene vurderes samlet til å ha middels/liten verdi for friluftsliv.” Norges Naturvernforbund representerer ikke kun det rene arealvernet i norsk natur, men arbeider også aktivt med holdningsskapende aspekter forbundet med bærekraftig bruk og høsting av våre omgivelser. I disse kategoriene inngår også et vell av friluftsinnteresser og –uttrykk. I likhet med vårt standpunkt vedrørende objektive kriterier for landskapsverdier, mener vi at en vurdering av influensområders viktighet for friluftsliv og reiseliv vanskelig kan erstatte den subjektive oppfatning av et områdes betydning for slik mangslungen utfoldelse. Hvis verdien på et utmarksterrang skulle dømmes etter hvor mange mennesker som jevnt over hadde nytte av området, ville det neppe vært mange ”personlige villmarker” igjen her til lands. Vår oppfatning er derfor at et lite brukt naturområde har iboende kvaliteter som overstiger friluftsliv eller reiselivsinnteresser og økonomi. Her kommer tanken om naturens egenverdi inn i bildet. Ser man situasjonen i et større perspektiv er det heller ikke irrelevant å se de berørte områdene i sammenheng med en stigende interesse for økoturisme; en potensiell næring for lokalsamfunn i nær eller uoverskuelig fremtid. En slik tanke er også til stede i de aktuelle områdene og kommer klart til uttrykk i et felles lokalt opprop om opprettelsen av en nasjonalpark på Nord-Fosen, der også ordførerne i Roan og Åfjord kommuner er representert. I dette ønsket ligger det også en latent optimisme om utvikling av næringsaktiviteter på naturens premisser, som naturbasert reiseliv.

Oppsummering av vår uttalelse

Innledningsvis ble det gitt en kortfattet beskrivelse av NNVs prinsipielle holdning til fokuset på fornybare energikilder og organisasjonens generelle energistrategi og –filosofi. Sett innenfor disse rammer er den aktuelle konsesjonssøknad og tilleggssøknad i samband med økt vindkraft og praktiske løsninger omkring dette et konstruktivt steg på veien. Men etterspørselen på fornybar og klimavennlig energi må ikke utruste oss med skylapper slik at slike prosjekt gjennomføres på bekostning av uerstattelige naturverdier som har ligget der inntil denne stund. Tiltakshavernes vekt på miljø og avbøtende tiltak er prisverdige tendenser innenfor kraftnæringen, men i et videre økologisk perspektiv utgjør kraftlinjetraséer et velkjent konfliktpunkt i forhold til natur- og miljø, for ikke å glemme friluftsliv og reiseliv. Alle disse oppregnede aspekter er integrerte i en generell landskapspersepsjon eller –opplevelse. Naturverdiene som berøres i denne konsesjonssaken er store og sårbare, - dette kommer frem av faglig utredning og ikke minst på bakgrunn av Naturvernforbundets betraktninger. Bevaringen av boreal regnskog er et av våre satsningsområder og berøringen med slike gjenværende skogsmiljøer, direkte såvel som indirekte, er et tema vi er særlig oppmerksomme på. De mange kjente rødlistede og hensynskrevende arter i landskapet maner også til ettertanke.

Naturområder uten tyngre tekniske inngrep er av likeså stor samfunnsmessig nytte som energiproduksjon. Dette er en av mange årsaker til at NNV argumenterer for energieffektivisering fremfor ytterligere utbygging i natur-Norge.

Skulle den aktuelle konsesjon bli gitt og begjæres gjennomført, ber Norges Naturvernforbund om at det vises stor aktsomhet til influensområdenes naturverdier. Med forbruk av natur følger alvorlige forpliktelser.

For Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag

Kjell Brevik

